

שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

י.

עין משפט
נר מצוה

עד א מ"י פ"ב מהל' מלוה ולה ה"ב ב סמך עשין דל טו"ש ח"מ ס"י קה ספ"א א' ע"ה ב מ"י פ"ט מהל' שירות הלכה יא ופ"י מהל' גולה ואבדה ה"ב יג סמך עשין עד טו"ש ח"מ ס"י ער ספ"א ג אפ"י א"ר לו עשה עמי מלאכה היום וע"ש: ע"ז ג מ"י פ"ט מהל' שירות ה"ב ד סמך עשין פט טו"ש ח"מ ס"י שג ספ"א ג: ע"ז ה מ"י פ"י מהלכות גולה ואבדה ה"ב ד סמך עשין פט טו"ש ח"מ ס"י קט ספ"א ו: ע"ז ו מ"י שם הלכה א סמך שט טו"ש שט ס"י קט ספ"א א': ע"ז ז מ"י שם הל' ח ופ"ד מהל' זכיה ומתנה ה"ב ט סמך עשין עב טו"ש ח"מ ס"י קט ספ"א ד ופ"י רמג ספ"א כ: פ"ח מ"י פ"ב מהלכות מתנות עניים ח"מ סמך לאין רפד:

מוסף רש"י

והתופס לבעל חוב. שלח התופס מעטנין של לזה לזוך בעל חוב, במקום שחב לאחרים. שפסקו שחב חובין אחרים בתפסו, לא קנה. דלא כל כמיניה חוב זה כמי לפסד את זה (במחברות פד). אבל אמר לו עשה עמי מלאכה היום. שלא פירש לו לאחור מלאכה שכר (לקמן יב). דידו כד בעל הבית הוא. וקניין בעל הבית הוא. וקניין בעל הבית (לקמן ק"ח).

רבינו חננאל (המשך)

ופריש בה רב נחמן סבר התנאי מציאה לחבירו קנה חבירו. ורב ששת אמר לא קנה חבירו. אמר רב חייא בר אבא א"ר יוחנן המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו והוא דאמר ליה זכה לי. ואם תאמר חבירו קנה חבירו ופ"י רש"י דתנאי פועל מציאתו לבעה"ב בשכשכו ללקט לו מציאות היכי דמי דאפי' אגמא בכורי קנין כוונתה: מתנ' ראה את המציאה ונפל עליה ובה אחז והחזיק בה זכה בה"ד דקא דחקי רביס לא תקניו ליה רבנן דליקנון ליה ד' אמות ידיה כי תקניו ליה רבנן ד' אמות בשדה דעלמא ובסימטא ברביד' הדי' וכדומה להן דלא ליתו לאצטיו.

(ב) דברי רבנו יו"ל אלו הונח שם כש"מ כלל כסס הימנין יו"ל שמח דלכתי מכ דסדר פה ר"י ע"ש ועי' רמ"ג מ"א ד"ה ר"ג

רב נחמן ורב חסדא ב'. תימה דכשליה משילין (בבא דף לו. ושם ד"ה הכה) אמר מילא מיס ונתן לחבירו רב ששת אמר כרגלי הממלא ור"ג אמר כרגלי מי שנמלא לו ומוסיק דמגביה מציאה לחבירו פליגי דמר סבר קנה ומר סבר לא קנה ומשמע דלרב נחמן קנה חבירו ולכן הוא כרגלי מי שנמלא לו ורש"י גרס התם מ"ס קני ומר סבר לא קני ול"ג חבירו וכולוה סברי דלא קני חבירו אלא רב נחמן סבר דמגביה נמי לא קני ולכן כשלקח חבירו ממנו קנאו ונתן ההפך שמתכוין לקנות אצל המגביה לא הגביה לקנות ורב ששת סבר דקנה הממלא דכיון דלא קנה חבירו הוא קנה ולכן הוא כרגלי ור"ת פ"י דהתם רב נחמן מודה דקנה חבירו דאילו חב לאחרים שיש הרבה מיס צבור ועוד אומר ר"ת דשפיר גרסינן חבירו וסבר ר"ג לא קנה חבירו כי הכה וגם הממלא לא קנה ולכן כשנתנם לו קנאם והוא כרגלי ורב ששת סבר קני חבירו מטעם מגו דמי לנפשיה וכיון דלא קנה חבירו אלא מטעם דמי לנפשיה ואי הוה דמי לנפשיה הוה כרגלי השתא נמי דמי לחבירה הוה כרגלי ולא עדיף מיניה לענין מחומין והוה כאלו וכן לנפשיה: **תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קני.** מה שפירש"י משום דלא עשאו שליח אין נראה דפ"י הכותב (מכונות דף פד: ושם ד"ה אה) משמע גבי עובדא דיימנר רב חשו דתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קני אפילו עשאו שליח: **איתריביה רבא ארבע נחמן.** אע"ג דלעיל (ד' ט.) דמי רבא דיוקיה דרמי בר חמא משמע דסבר לא קנה חבירו שמה קבלה הכה מר"נ: **יב"ל דחורב רבא אפי' בחצי היום.** וא"ת ומאי קמ"ל והלא צפוק האומנין (לקמן דף עו.) לא פליגי רבי דוסא ורבנן אלא דר' דוסא סבר דיד פועל על התחבולה ורבנן סברי דידו על העליונה אבל לכולהו יכול לחזור בו וי"ל דקמ"ל דיכול לחזור בו וידו על העליונה כרגנן אפילו אם נתיקרו פועלים צחי' היום לאחר שחזר בו לא יפתחו לו מחצי שכר ולכן מיימי מילתיה דרב דכיון דידו על העליונה א"כ אין ידו כד בעל הבית וכן מוכיח צפוק האומנין (שם) דסובר כרגנן בשכר יוס ולא קבצלות:

ב"י בני ישראל עבדים. [א] נ"ל דמי מותר אדם להשכיר עבדו דדוקא עבד עברי שמיני יכול לחזור בו ואינו יולא קודם זמנו אלא בשטר שחרור עובר משום עבדיהם: **א"ר יוחנן המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו.** ואע"ג דאית ליה לרבי יוחנן צפוק המכונות (מכונות דף פד: ושם ד"ה ואמר) וצפ"ק דגיטין (דף יא: ושם ד"ה תופס) תופס לבע"ח לא קני היינו דוקא היכא דלא שייך מגו דזכי לנפשיה דאין הלכה חייב כלום לתופס אצל מציאה דאיכא מגו קנה: **ו"ל אמר זבי.** א"י. וא"ת דצפ"ק דגיטין (שם) קאמר ר' יוחנן כל האומר תנו כחומר זכו וי"ל דשאי התם דדעת מפקה אותו: **ארבע אמות קונות לו בכל מקום.** וא"ת (מכונות דף פד: ושם ד"ה אפי' רשע לא מיקרי ואע"ג דעני המהפך בחררה וזה אחר נטלו נקרא רשע (קדושין דף נט. ושם ד"ה עני) היינו משום דלפטר ליה למיטרע ולמיזנין ארעא אחריתי אצל מציאה או בהפך דליכא למימר הכי אפילו רשע לא מיקרי ונש"ע תוספות צנח במלך דף כא: ד"ה מרחיקין):

מסניסין רבנן היא. ואשמועינן רישא דהיכא דזכי ביה איהו אמרינן מגו וסיפא אשמועינן דהיכא דלא זכי ביה איהו מגו דאי בעי זכי לא אמרינן: הא. מתני' דהכא מני: **דאמר חסילא.** האי אני זכיתי בה דקאמר תחילה קאמר ליה מתחילה הגבהתיה לזכורי ולא לזכרן ולעולם המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו דומיא דמעני לעני: **הכי נמי מסתברא.** דזכיתי תחילה משעת הגבהה קאמר מתני': **מדקמיני סיפא כו'.** ואי תחילה דסיפא לאו משעת הגבהה קאמר אלא אני זכיתי תחילה קודם שנתמיה לך נכונותי לזכות בה: **למה לי.** למיתנא בה תחילה פשיטא דאפי' לא אמר תחילה צפירוש מסתמא תחילה קאמר דמי מני למימר אני זוכה בה עכשיו והלא אינה צידו: **אלא לאו הא קמ"ל.** דרישא דמתני' דקמיני זכה בה צדאמר תחילה ואשמועינן סיפא דאם משנתנה לו טען לו אותה טענה ואמר אני הגבהתיה מתחילה לזכורי לא אמר כלום דגלי דעתיה כשנתנה לו לדעתיה דהאי אגבהה: **ואידך.** רב נחמן אמר לך דתנא סיפא תחילה: **לגלויי רישא.** למימר דוקא קמיני מדסיפא תחילה קמיני ורישא לא תנא דוקא הוא: **סיפא.** דלא אפשר בלא תחילה אמר אני זכיתי תחילה קודם שנתמיה לך לא אמר כלום דגלי דעתיה כשנתנה לו לדעתיה דהאי אגבהה ורישא דלא אמר תחילה ואפי' זכה בה: **הוי תופס לבע"ח חוב במקום שחב לאחרים.** כאדם הבא מאליו ותופס ממון חבירו בשביל חוב שיש לאחר עליו וצא לקדם עד שלא יתפסנו בעל חוב אחר ונמצא תופס זה חב תפסיתמו זאת את הנושים האחרים: **חב לאחרים.** מפקד את האחרים כמו אין חבין לאדם (מכונות דף יא:): **לא קנה.** כדאמר בכתובות (לדלו כל כמיניה להיות קופץ מאליו וחב לאלו מאחר שלא עשאו אותו הנושה שליח לתפוס: **נכש עמי היום.** דלא נשכר עמו אלא לניכוש ועידור וכשהגביה המלאכה אין זו ממלכתה בעל הבית וקבלה פועל והוא יכנה לו משכרו שר פועל ניכוש ועידור כל שעת הגבהה: **אמר לו עשה עמי מלאכה היום.** כל מלאכה שהיא עושה מלאכה בעל הבית היא וקנה בעל הבית. אלא המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו: **כי הדור ביה עעמא אחרינא הוא.** הא דאמר דמי הדור ביה הרשות צידו לאו משום דעד השתא לאו כי בעל הבית הוא אלא עעמא אחרינא

הוא שאינו שלו כעבד שאם בא לעזוב לו שכרו מכאן ואילך ולחזור בו יחזור בו: **ואם תאמר משנתנו.** דקמיני אני זכיתי זכה בה ומשמע לך אני זוכה בה עכשיו זכה בה ואע"פ שהגביה לזכרן חבירו היינו עעמא משום דקמיני ואמר לחבירו תנה לי ולא אמר זכה אתה לי בהגבהתך נמצא שלא עשאו שליח להקנות בהגבהתה עד שעת נתינה והרי קודם נתינה הדור בו זה משליחותו: **קונות לו.** אם יש סביבותיו דבר הפקר אין חסד רשאי לתפוס: **אמר אביי מוסיב ר' חייא.** עלה מציאתא ממתני' דאמר תחילה פליאה: **ואמר רבא מוסיב ר' יעקב.** עלה ממתני' דסדר מיקין: **נעל.** אחד מן העניים: **מקלס פליאה.** שליקט כבד: **וורק (נח) על השאר.** כדי לקנות: **ליקטו ליה.** גבי נפל לו עליה ארבע אמות דתקון ליה רבנן: **נפילה ניהא ליה דנקני.** לא נחמין לקנות בתורת תקנת חכמים כסבור שנפילתו יפה לו: **ה"ג**

דברה"ר לא תקינו ארבע אמות אחי שפיר: **מעבירין אותו הימנה.** [ב] אפי' רשע לא מיקרי ואע"ג דעני המהפך בחררה וזה אחר נטלו נקרא רשע (קדושין דף נט. ושם ד"ה עני) היינו משום דלפטר ליה למיטרע ולמיזנין ארעא אחריתי אצל מציאה או בהפך דליכא למימר הכי אפילו רשע לא מיקרי ונש"ע תוספות צנח במלך דף כא: ד"ה מרחיקין):

(א) וצ"ה ביה לט: (ב) מכונות פד: קדושין יא: (ג) ונקמן יד: ק"ח: (ד) צ"ק קח: ונקמן ע"ה. (ה) וצ"ק קח: קדושין כב: (ו) ונעל ח. (ז) י"א כהנא. (ח) רש"י ט' פליאה פ"ד מ"ג, (י) כ"י בעומר השכמה. דק"ס, ט' ודף פד: (א) ט' ס"ה.

תורה אור השלם

1 כי לי בני ישראל עבדים יעבדו עבדי ה' אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני ה' אלהיהם: ויקרא כה נה

הגהות הב"ח

(א) גמ' סיפא לגלויי ארישא: (ב) שם דלא ליתו לאנשי:

גליון הש"ס

גמ' ביון דהפ"ל גלי דעתיה. עין מדרש ל"ד ע"כ ברין ד"ה אמר רבא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה כ' ג"ל ס' י"ב והגמ"ר דאמר ביהמ"ד מלאך (ועי' ש"ס רבינו מנחם ס"י ש"ג ס"ק י"ג): [ב] שם ד"ה מעבירין. אפי' כו'. י"ב ורש"י בקדושין (נ"ט א') מולק:

רבינו חננאל

מתני' דקמיני זכה בה לעצמו המגביה רבנן היא דאמר לא קנה מי שליטתה לא אלא יונתנה לעני הנמצא ראשון אלא אי אמרת מחלוקת מעשר לעני אבל עני לעני דברי הכל זכה בה מי שנחלקה לו מתני' מני לא רבנן ולא ר' אליעזר ופרקי דאמר תחילה פ"י קודם שיעבדה אמר לעצמי אני מגביהה כדי שאזכה בה אני. וסיפא גביהה סתם אמר לה שאזכה בה ונתתה לו וטוען עכשיו כי אני אמרתי מתחילה כי לעצמי אני מגביהה לא סיפא תחילה לגלויי רישא (נלא אמר תחילה) רב נחמן ורב חסדא דאמר תרווייהו המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו מאי טעמא הוי תופס לבע"ח חוב במקום שחב לאחרים דלא קנה. ומותיב רבא לרב נחמן מציאתא פועל לעצמו ברא' בומן שאמר לו נכש עמי היום. אבל אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית. ופרקי רב נחמן שאני פועל דכל זמן דלא הדור ביה כיד בבעה"ב דמי. (א) והדור ביה רב נחמן דגרסי' בסוף מ"י י"ט איחמר מילא מיס נתן לחבירו (כ"ר) ר' נחמן (אמר) כרגלי מי שנמלא לו.